

(i) Printed Pages : 4

Roll No.

(ii) Questions : 9

Sub. Code :

0	4	2	7
---	---	---	---

Exam. Code :

0	0	0	5
---	---	---	---

B.A./B.Sc. (General) 5th Semester
(2123)

ECONOMICS (In all Mediums)

Paper : Economics of Development

Time Allowed : Three Hours]

[Maximum Marks : 90

Note :— (1) This question paper consists of five parts, from Part-A attempt any **NINE** questions, each question carries **2** marks, every answer should not exceed **25 to 30** words.

(2) Attempt **ONE** question each from the other parts, each question carries **18** marks.

PART-A

1. Attempt any **NINE** questions :

- (i) Physical Quality of life Index.
- (ii) Disguised Unemployment.
- (iii) Unbalanced Growth.
- (iv) Warranted rate of Growth.
- (v) Shocks and Stimulants.
- (vi) Social Overhead Capital (SOC).
- (vii) Social Dualism.
- (viii) Indicative Planning.
- (ix) Export Promotion.
- (x) Backward linkages.
- (xi) Indivisibility of Demand.
- (xii) Price Mechanism.

PART-B

2. Define underdeveloped economy. What are its features ?
3. Explain Lewis theory of unlimited supply of labour.

PART-C

4. Distinguish between Social and Technological Dualism. Evaluate the theory of Social Dualism.
5. Explain critically classical model of growth.

PART-D

6. Explain the stages of economic growth given by Rostow.
7. Explain Leibenstein's critical minimum effort theory.

PART-E

8. Explain the strategy of economic planning in underdeveloped country.
9. Critically explain the social marginal productivity criteria and reinvestment criteria of investment.

(हिन्दी माध्यम)

- नोट :- (1) इस प्रश्नपत्र में पांच भाग हैं, भाग-क में से किन्हीं नौ प्रश्नों का प्रयास करें, प्रत्येक प्रश्न 2 अंक का है, प्रत्येक का उत्तर 25 से 30 शब्दों से अधिक नहीं होना चाहिए।
- (2) अन्य भागों में से एक-एक प्रश्न हल करें, प्रत्येक प्रश्न 18 अंक का है।

भाग-क

1. किन्हीं नौ प्रश्नों का उत्तर दीजिए :-
 - (i) जीवन सूचकांक की भौतिक गुणवत्ता।
 - (ii) प्रच्छन्न बेरोजगारी।
 - (iii) असंतुलित विकास।
 - (iv) विकास की अपेक्षित दर।
 - (v) आघात और उत्तेजक।
 - (vi) सामाजिक उपरिव्यय पूंजी (SOC)।
 - (vii) सामाजिक द्वैतवाद।
 - (viii) सांकेतिक योजना।

- (ix) निर्यात प्रोत्साहन ।
- (x) बैकवर्ड लिंकेज ।
- (xi) मांग की अविभाज्यता ।
- (xii) मूल्य प्रक्रिया ।

भाग-ख

2. अविकसित अर्थव्यवस्था को परिभाषित करें। इसकी विशेषताएं क्या हैं ?
3. श्रम की असीमित आपूर्ति के लुईस सिद्धांत की व्याख्या करें।

भाग-ग

4. सामाजिक और तकनीकी द्वैतवाद के बीच अंतर स्पष्ट करें। सामाजिक द्वैतवाद के सिद्धांत का मूल्यांकन करें।
5. विकास के शास्त्रीय मॉडल की समीक्षात्मक व्याख्या करें।

भाग-घ

6. रोस्टो द्वारा बताए गए आर्थिक विकास के चरणों की व्याख्या करें।
7. लीबेन्स्टीन के आलोचनात्मक न्यूनतम प्रयास सिद्धांत की व्याख्या करें।

भाग-ङ

8. अविकसित देश में आर्थिक नियोजन की रणनीति समझाइये।
9. सामाजिक सीमांत उत्पादकता मानदंड और निवेश का पुननिवेश मानदंड की आलोचनात्मक व्याख्या करें।

(पंजाबी अनुवाद)

- नोट :— (1) ਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਪੰਜ ਭਾਗ ਹਨ; ਭਾਗ-ੳ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨੌਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ, ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 2 ਅੰਕ ਹਨ। ਹਰੇਕ ਉੱਤਰ 25 ਤੋਂ 30 ਸ਼ਬਦਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।
- (2) ਦੂਸਰੇ ਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 18 ਅੰਕ ਹਨ।

ਭਾਗ-ੳ

1. ਕੋਈ ਨੌਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਹਲ ਕਰੋ :
 - (i) ਜੀਵਨ ਦੀ ਸਰੀਰਕ ਗੁਣਵੱਤਾ ਸੂਚਕਾਂਕ।
 - (ii) ਭੇਸਬਦਲ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ।

- (iii) ਅਸੰਤੁਲਿਤ ਵਾਧਾ।
- (iv) ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਦਰ।
- (v) ਝਟਕੇ ਅਤੇ ਉਤੇਜਕ।
- (vi) ਸੋਸ਼ਲ ਓਵਰਹੈੱਡ ਕੈਪੀਟਲ (SOC)।
- (vii) ਸਮਾਜਿਕ ਦਵੰਦਵਾਦ।
- (viii) ਸੰਕੇਤਕ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ।
- (ix) ਨਿਰਯਾਤ ਪ੍ਰੋਤਸਾਹਨ।
- (x) ਬੈਕਵਰਡ ਲਿੰਕੇਜ਼।
- (xi) ਮੰਗ ਦੀ ਅਵੰਡਤਾ।
- (xii) ਕੀਮਤ ਵਿਧੀ।

ਭਾਗ-ਅ

2. ਅੱਲਪ ਵਿਕਸਤ ਆਰਥਿਕਤਾ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ। ਇਸ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਕੀ ਹਨ ?
3. ਕਿਰਤ ਦੀ ਅਸੀਮਿਤ ਸਪਲਾਈ ਦੇ ਲੇਵਿਸ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

ਭਾਗ-ਬ

4. ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਤਕਨੀਕੀ ਦਵੈਤਵਾਦ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰ ਕਰੋ। ਸਮਾਜਿਕ ਦਵੈਤਵਾਦ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰੋ।
5. ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਕਲਾਸੀਕਲ ਮਾਡਲ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

ਭਾਗ-ਸ

6. ਰੋਸਟੋ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਪੜਾਵਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
7. ਲੀਬੇਨਸਟਾਈਨ ਦੇ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਯਤਨ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

ਭਾਗ-ਹ

8. ਪਛੜੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਆਰਥਿਕ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਦੀ ਰਣਨੀਤੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
9. ਸਮਾਜਿਕ ਸੀਮਾਂਤ ਉਤਪਾਦਕਤਾ ਦੇ ਮਾਪਦੰਡ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ ਅਤੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਦੇ ਮੁੜ ਨਿਵੇਸ਼ ਦੇ ਮਾਪਦੰਡ ਨੂੰ ਦੱਸੋ।